

290.3616 אלימות במשפחה ומערכת הבריאות
סמסטר א' תשע"ג 2012-2013

מרצה: ד"ר טובה בנד וינטרשטיין
חדר 1013, קומה 10 מגדל אשכול.
טלפון: 04-8288470 (8470)
שעות קבלה – יום ד' 13:00-14:00 (בתיאום מראש).
כתובת מייל: twinters@research.haifa.ac.il

ימי ב', 16.00-18.00 מקום: אוניברסיטת חיפה
(המחצית הראשונה של סמסטר א': 26.11.12 – 22.10.12)

מטרות הקורס

1. למידה על אודות תופעת האלימות במשפחה בהקשרה האישי, הבין-אישי, החברתי והתרבותי.
2. למידה על אודות זיהוי, התערבות ומניעה של התופעה בדגש על מערכת הבריאות.
3. למידה והתבוננות בתהליכים שחווים עובדים המתערבים בתחום האלימות במשפחה.
4. למידה על אלימות מצד לקוחות כלפי אנשי-צוות רפואי.

מבנה הקורס ואמצעי הלמידה

- הקורס מתבסס על קריאת חובה, הרצאות ודיונים בכתה.
- לכל שיעור קריאת חובה מתוך הרשימה הביבליוגרפית.

דרישות הקורס והערכה

- בחינה, אשר תתבסס על החומר המועבר בהרצאות, מצגות, סרטים וחומר קריאה.
- * הערה: מבין הפריטים המסומנים בכוכבית ייבחר חומר החובה לבחינה (הודעה על רשימת החובה הסופית תינתן בנפרד).

מהלך השיעורים

שיעור 1: אלימות במשפחה כבעיית בריאות! מהי אלימות אינטימית? הגדרת האלימות במשפחה, הסברים לתופעה ומיתוסים נפוצים

קריאה

- Campbell, J. C., Baty, M. L., Laungon, K., & Wods, A. (2009). Health effects of partner violence: Aiming towards prevention. In D. J. Whitaker & J. R. Lutzker (Eds.), *Preventing partner violence* (pp. 113-138). Washington, DC: American Psychological Association.
- Currier, D. M., & Carlson, J. H. (2009). Creating attitudinal change through teaching: How a course on "women and violence" changes students' attitudes about violence against women. *Journal of Interpersonal Violence*, 24, 1735-1754.
doi:10.1177/0886260509335239
- Hamberger L. K., & Phelan M. B. (2004). *Domestic violence screening and intervention in medical and mental healthcare settings*. New York, NY: Springer.

- * Kilpatrick, D. G. (2004). What is violence against women? Defining and measuring the problem. *Journal of Interpersonal Violence, 19*, 1209-1234.
doi:10.1177/0886260504269679

שיעור 2: מאפייני הגבר התוקף, האישה נפגעת האלימות; אלימות נשים כלפי בני-זוגן ודינמיקה של היחידה הזוגית לאורך מעגל החיים

צפייה בסרט והרצאה

קריאה

בוכבינדר, א'. (2001). העבר נוכח: תפיסות נשים מוכות את משפחת המוצא שלהן והשפעותיה על חייהן (חיבור לשם קבלת תואר "דוקטור לפילוסופיה"). אוניברסיטת חיפה. (עמ' 13-40)

* בנד-וינטרשטיין, ט'. (2009). להזדקן יחד בצל אלימות: דפוסי אינטראקציה זוגית ואלימות אינטימית בזיקנה. *גרונטולוגיה, 36*(2-3), 109-132.

חנן, א', גולדבלט, ה', ופינצי-דותן, ר'. (2007). "מה אומרות עיניך?" המשמעות שמעניקים גברים אלימים למבטי נשים. *אלימות, א*, 101-130. (באתר הלמידה המתוקשבת)

* יסעור-בורוכוביץ, ד'. (2003). *אלימות אינטימית: עולמם הרגשי של גברים מכים*. תל-אביב: רסלינג. (עמ' 101-115)

- * Campbell, J. C. (2002). Health consequences of intimate partner violence. *The Lancet, 359*, 1331-1336. (באתר הלמידה המתוקשבת)

- * Mechanic, M. B., Weaver, T. L., & Resick, P. A. (2008). Mental health consequences of intimate partner abuse: A multidimensional assessment of four different forms of abuse. *Violence Against Women, 14*, 634-654.
doi:10.1177/1077801208319283

Perel, G., & Peled, E. (2008). The fathering of violent men: Constriction and yearning. *Violence Against Women, 14*, 457-482. doi:10.1177/1077801208314846

Santos, A., Gonçalves, M., Matos, M., & Salvatore, S. (2009). Innovative moments and change pathways: A good outcome case of narrative therapy. *Psychology and Psychotherapy: Theory, Research and Practice, 82*, 449-466. doi:10.1007/978-0-387-95922-1_22

- * Williams J. R., Ghandour, R. M., & Kub, J. E. (2008). Female perpetration of violence in heterosexual intimate relationships: Adolescence through adulthood. *Trauma, Violence, & Abuse, 9*, 227-249. doi:10.1177/1524838008324418

שיעור 3: ילדים שנחשפים לאלימות כלפיהם ובין הוריהם לאורך מעגל החיים

קריאה

בנד-וינטרשטיין, ט'. (2006). פרספקטיבות של בני משפחה על חיים באלימות אינטימית לאורך שנים: רשמונים של יחסים זוגיים ובין דוריים בצל אלימות (חיבור לשם קבלת תואר "דוקטור לפילוסופיה"). אוניברסיטת חיפה. (עמ' 114-153, 239-247)

- גולדבלט, ה'. (2001). המשמעות שמעניקים מתבגרים לאלמות בין הוריהם (חיבור לשם קבלת תואר "דוקטור לפילוסופיה"). אוניברסיטת חיפה. (עמ' 3-30)
- פינצי, ר', שניט, ד' וויצמן, א'. (1999). ילדים מוכים: פרופיל מאפיין וכלי אבחוני. חברה ורווחה יט, 460-433.
- Alexander, P. C. (2009). Childhood trauma, attachment, and abuse by multiple partners. *Psychological Trauma: Theory, Research, Practice, and Policy*, 1, 78-88. doi:10.1037/a0015254
- Carrel, S. E., & Hoekstra, M. L. (2010). Externalities in the classroom: How children exposed to domestic violence affect everyone's kids. *American Economic Journal: Applied Economics*, 2(1), 211-228. doi:10.1257/app.2.1.211
- Godbout, N., Dutton, D. G., Lussier, Y., & Sabourin, S. (2009). Early exposure to violence, domestic violence, attachment representations, and marital adjustment. *Personal relationships*, 16, 365-384. doi:10.1111/j.1475-6811.2009.01228.x
- Goddard, C., & Bedi, G. (2009). Intimate partner violence and child abuse: A child centered perspective. *Child Abuse Review*, 19, 5-20. doi:10.1002/car.1084
- Herrenkohl, T. I., Sousa, C., Tajima, E. A., Herrenkohl, R. C., & Moylan, C. A., (2008). Intersection of child abuse and children's exposure to domestic violence. *Trauma, Violence & Abuse*, 9, 84-99. doi:10.1177/1524838008314797
- Holt, S., Buckley, H., & Whelan, S. (2008). The impact of exposure to domestic violence on children and young people: A review of the literature. *Child Abuse and Neglect*, 32, 797-810. doi:10.1016/j.chiabu.2008.02.004
- * Mrug, S., Loosier, P. S., & Windle, M. (2008). Violence exposure across multiple contexts: Individual and joint effects on adjustment. *American Journal of Orthopsychiatry*, 78, 70-84. doi:10.1037/0002-9432.78.1.70
- Reyome, N. D. (2010). Childhood emotional maltreatment and later intimate relationships: Themes from the empirical literature. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 19, 224-242. doi:10.1080/10926770903539664
- Saunders, B. E. (2003). Understanding children exposed to violence: Toward an integration of overlapping fields. *Journal of Interpersonal Violence*, 18, 356-376. doi:10.1177/0886260502250840

שיעור 4: התעללות בזקנים והזנחתם במשפחה ובמוסדות לטיפול ממושך

צפייה בסרט והרצאה

קריאה

* בן נתן, מ', לבנשטיין, א', ואיזיקוביץ, צ'. (2009). גורמים פסיכו-חברתיים להתעמרות בקשישים במוסדות לטיפול ממושך בישראל. *גרונטולוגיה*, 36(2-3), 81-108.

הנטמן, ש', כהן, ג', חרוסט, ח', וסאסי, ט'. (2004). התעללות בזקנים: סקירת התופעה והצגת ערכת הדרכה לאיתור ולמניעה. *גרונטולוגיה*, 31(1), 33-41.

לבנשטיין, א', איזיקוביץ, צ', ובנד-וינטרשטיין, ט' (2009). הסקר הארצי הראשון בתחום ההתעללות בזקנים והזנחתם, כמד נתונים וכמנוף לשינוי. *גרונטולוגיה*, 36(2-3), 15-36.

עמותת המשפט בשירות הזיקנה (2006). *דף עובדות: התעללות בזקנים – האם החוק בישראל מגן מפניה?* (באתר הלמידה המתקשבת)

Band-Winterstein, T. (2012). Narratives of aging in intimate partner violence: The double lens of violence and old age. *Journal of Aging Studies*, 26, 504-514.
doi:10.1016/j.jaging.2012.07.003

Band-Winterstein, T., & Eisikovits, Z. (2009). Aging out of violence: multiple faces of intimate violence over the life span. *Qualitative Health Research*, 19, 164-180.
doi:10.1177/1049732308329305

Fisher, B. S., Zink, T., & Regan. S. L. (2011). Abuses against older women: Prevalence and health effects. *Journal of Interpersonal Violence*, 26, 254-268.
doi:10.1177/0886260510362877

שיעור 5: התמודדות הצוות הרפואי בעבודה עם תוקפים ונפגעי אלימות במשפחה; אלימות לקוחות כלפי צוות רפואי

קריאה

Clark, M. L., & Gioro, S. (1998). Nurses, indirect trauma, and prevention. *Journal of Nursing Scholarship*, 30, 85-87. doi:10.1111/j.1547-5069.1998.tb01242.x

Farrell, G. A., Bobrowski, C., & Bobrowski, P. (2006). Scoping workplace aggression in nursing: Findings from an Australian study. *Journal of Advanced Nursing*, 55, 778-787. doi:10.1111/j.1365-2648.2006.03956.x

Goldblatt, H. (2009). Impact of caring for abused women on nurses' professional and personal life experiences. *Journal of Advanced Nursing*, 65, 1645-1654.
doi:10.1111/j.1365-2648.2009.05019.x

* Hinderliter, D., Doughty, A. S., Delaney, K., Pitula, C. R., & Campbell, J. (2003). The effect of intimate partner violence education on nurse practitioners' feelings of competence and ability to screen patients. *Journal of Nursing Education*, 42, 449-454. (נמצא באתר הלמידה המתקשבת)

שיעור 6: עקרונות התערבות עם אלימות במשפחה לאורך מעגל החיים בדגש על מערכת הבריאות

*** הערה חשובה: באתר הלמידה המתקשבת של הקורס מצויות תקנות משרד הבריאות בעניין איתור וטיפול בקרבנות אלימות במשפחה! ניתן לחפשן ולהורידן גם מאתר משרד הבריאות: <http://www.health.gov.il/forms/search.asp> ולהקיש במילות מפתח - "אלימות". חובה לדעת עיקרי תקנות אלו!**

קריאה

אינס קניג, א', אלון ש', ובן דוד, ו'. (2007). התעללות בזקנים: התערבות ומניעה. ירושלים: אשל, האגודה לתכנון ולפיתוח שירותים למען הזקן בישראל ולתחום זיקנה. (עמ' 66-89)

גל, נ'. (2003). אלימות נגד נשים: נורמה או סטייה? תל-אביב: הוצאת אדום הקיבוץ המאוחד. (מערכת הבריאות: עמ' 237-268)

Ernst, A. A., & Weiss, S. J. (2002). Intimate partner violence from the emergency medicine perspective. *Women & Health, 35*(2/3), 71-81.
doi:10.1300/J013v35n02_05

Gray-Vickrey, P. (2004). Combating elder abuse. *Nursing, 34*(10), 47-51. (מומלץ לקריאה - נמצא באתר הלמידה המתקשבת)

* Lo Fo Wong, S., Wester, F., Mol, S., Romkens, R., Hezemans, D., & Lagro-Janssen, T. (2008). Talking matters: Abused women's views on disclosure of partner abuse to the family doctor and its role in handling the abuse situation. *Patient Education and Counseling, 70*, 386-394. doi:10.1016/j.pec.2007.11.013

Mulryan, K., Cathers, P., & Fagin, A. (2004). How to recognize and respond to child abuse. *Nursing, 34*(10), 52-55. (מומלץ לקריאה - נמצא באתר הלמידה המתקשבת)

*** ייתכנו שינויים בהתאם למהלך השיעורים וצרכי הסטודנטים**

קריאה מומלצת

אלדר-אבידן, ד'. (1999). בוחרות בחיים: נשים מוכות גוברות על האלימות. ירושלים: שוקן. בוכבינדר, א'. (2001). העבר נוכח: תפיסות נשים מוכות את משפחת המוצא שלהן והשפעותיה על חייהן (חיבור לשם קבלת תואר "דוקטור לפילוסופיה"). אוניברסיטת חיפה.

גולדבלט, ה'. (2001). המשמעות שמעניקים מתבגרים לאלימות בין הוריהם (חיבור לשם קבלת תואר "דוקטור לפילוסופיה"). אוניברסיטת חיפה.

הוכמן, ש'. (2005). הפנומנולוגיה של אונס בידי בן זוג מכה: הקשר בין החוויה לתפיסת גברים, הזוגיות, העצמי והמצב הנפשי של הקרבן (עבודת גמר לקבלת תואר מוסמך). אוניברסיטת חיפה.

וינטרשטיין, ט'. (2002). להזדקן באלימות: סיפורי חיים של נשים מוכות זקנות (עבודת גמר לקבלת תואר מוסמך). אוניברסיטת חיפה.

יסעור-בורוכוביץ, ד'. (2003). אלימות אינטימית: עולמם הרגשי של גברים מכים. תל-אביב: רסלינג.

רבינוביץ, ט'. (2003). כלה ונחרצה. תל-אביב: ספרית פועלים והקבוץ המאוחד.

פלד, ע', ופרל, ג'. (2006). אמהות בצל אלימות: מדריך להתערבות קבוצתית. ירושלים: אשל-ג'וינט.

פרל, ג'. (2003). חווית ההורות של גברים אלימים כלפי בנות זוגם (עבודת גמר לקבלת תואר מוסמך). אוניברסיטת תל-אביב.

פרל, ג', ופלד, ע'. (2006). אבהות ואלימות: מדריך להתערבות קבוצתית עם גברים אלימים כלפי בת זוגם. ירושלים: אשל-ג'וינט.